

VAD HAR DEN NORSKA REGERINGEN GJORT?

Av red.sekr. THOR KNUDSEN

Thor Knudsen (f. 1927), redaktionssekreterare i Høyres Pressbyrå, lämnar i denna artikel en redogörelse för de viktigaste åtgärder, som företagits av den norska samarbetsregeringen. Knudsen började efter fullgjord utbildning sin journalistiska bana i "Tönsbergs Blad" 1947. 1956 knöts han till Høyres Pressbyrå som journalist och stortingsmedarbetare och är sedan 1962 byråns redaktionssekreterare. Han har medarbetat i flera politiska skrifter och publikationer och har varit redaktör för Høyres informationstidning "Sagt og Gjort" alltsedan starten 1959.

Ingen kunde vänta sig, att bildandet av samarbetsregeringen i Norge efter stortingsvalet i fjol skulle framkalla någon särskild entusiasm inom det parti, som hade mist regeringsmakten. I Arbeiderpartiets högkvarter höjde man sig naturligtvis för de parlamenta-

riska spelreglerna, och mandatfördelningen 80 borgerliga och 70 socialister efter valet gjorde också varje diskussion om vilket av de två blocken, som skulle bilda regering, föga fruktbar. En koalition mellan de fyra partierna: Høyre, Venstre, Senterpartiet och Kristelig Folkeparti på regeringsplanet var i själva verket ett faktum redan innan folket gick till valurnorna i september 1963, nämligen om folkets vilja. Och folket ville!

Det norska arbetarepartiet kom i opposition för första gången på 30 år, och man ställde frågan: Hur skulle partiet klara den nya rollen?

Det är för tidigt att ge något entydigt svar på frågan, men långt in i partiets led torde uppfattningen vara den, att hittills har inte oppositionen utmärkt sig nämnvärt i någon enda *politisk fråga*. Oppositionen har också nog så surmulet varit upptagen av påståendet att regeringen inte gör någonting. Inga nya frågor aktualiseras. Regeringen visar ingen profil. Vissa av stortingets utskott är utan arbetsmaterial, därför att regeringen sover, och regeringen sover där-

för att man inte kan uppnå enighet mellan de fyra partiernas representanter. En koalitionsregering är en nödlösning, skrev oppositionens huvudorgan "Arbeiderbladet" nyligen.

Vilket är det faktiska förhållandet? Hur har de fyra partierna klarat den nya rollen som regeringspartier? Vad har regeringen hittills gjort?

För det första: Det tar naturligtvis sin tid för partier som inte har utövat regeringsmakten under de sista 30 åren (bortsett från fyra veckor 1963) att anpassa sig till den nya situationen. I själva verket har dock övergången gått förvånande fort. Vad angår den påstådda oenigheten som orsak till att så lite händer, är det uppenbarligen mera uttryck för önsketänkande hos Arbeiderpartiets agitatorer än en beskrivning av den faktiska situationen. Naturligtvis råder det inte enighet i alla frågor inom denna regering, lika litet som inom andra regeringar. En av regeringens egna medlemmar, handelsministern och statsrådet *Kåre Willoch*, som gjort sig känd som en särskilt klarsynt politiker, uttryckte problemet i ett föredrag på följande sätt:

"Det faktiska förhållandet är att samarbetet i regeringen, och mellan regeringen och de fyra partiernas stortingsgrupper, ständigt äger rum på ett helt annat och positivt sätt än vad Arbeiderpartiet hade tänkt sig skulle bli möjligt före va-

let, även om denna värdefulla realitet ännu icke har återspeglats i oppositionens framställning av situationen. Det är klart, att det kan råda oenighet i vissa enskilda frågor. Och det är klart, att det föreligger ett behov av konsultationer med stortingsgrupperna, konsultationer som kan leda till att förslag och synpunkter modifieras eller överges. Men detta är en naturlig, nödvändig process i en demokrati och är för övrigt inte heller något nytt. Jag tror, att enigheten är väl så stor i dagens regeringsgruppning som den var i den tidigare."

Folkpensioner och skatter

Det skulle självfallet föra för långt att nämna alla de konkreta frågor, som har tagits upp efter det att de 15 borgerliga partirepresentanterna för mera än ett halvt år sedan påtog sig den ansvarsfulla uppgiften att utgöra konungarikets politiska ledning. Men något skall nämnas:

Förslaget om folkpension eller "folketrygd" har presenterats på ett bättre sätt än vad arbetarepartiregeringen gjorde förra året. Det är den mest omfattande sociala reform, som någonsin har genomförts i Norge. Låt mig inom parentes anmärka, att flera av ledamöterna i samarbetsregeringen har uttryckt sin förvåning över hur litet den förra regeringen i verkligheten hade gjort åt förberedelsen av denna fråga, då de borgerliga partierna övertog regeringsansva-

ret. Nu har propositionen äntligen kommit och Stortingets socialkommitté är i fullt arbete med att avge sitt utlåtande till stortinget. Saken kommer upp i nästan hela sin vidd, innan de folkvalda tar sommarsemester.

Högst nödvändiga förändringar har genomförts när det gäller bostadsfinansieringen. Det kommer att betyda mera kapital till bostadsbyggandet samtidigt som det sociala bostadsstödet hädanefter kommer att gå till dem som mest behöver det.

Förslag har framlagts om en forcering av televisionens utbyggnad till de delar av landet, som ännu icke kan se TV. Radion har fått tillstånd att upptaga lån för detta syfte, något som den gamla regeringen icke var villig att medge.

På det skattepolitiska området har det presenterats förslag, som innebär, att det hädanefter kommer att bli mindre skillnad mellan kommunalskatterna i de olika delarna av landet. Det ger samtidigt en lättnad åt de kommuner, som har den hårdaste beskattningen. Vidare har det kommit nya skatte regler för fiskarna, som betyder en väsentlig förbättring inom en näring med så varierande intäkter. Fiskarna har genom de ändrade skattereglerna fått möjlighet att bilda en driftsfond och kan på så sätt undgå en alltför hård beskattning de goda inkomståren. Det har lagts fram förslag om s. k. "flat" beskattning vid försäljning av tom-

ter och om slopande av vinstbeskattningen vid försäljning av bostäder, då avsikten är att investera i en ny bostad. Det har också framlagts förslag om omfattande åtgärder för att göra det personliga sparatet mera lönsamt.

Regeringen har vidare tillsatt en allsidigt sammansatt kommitté för att utreda den samlade skatte- och avgiftspolitiken. Bland annat skall kommittén pröva frågan om övergång från direkt till mer indirekt beskattning. Meningen är att kommittén skall avge sitt betänkande inom två år. Men det är också klart utsagt från regeringens sida, att nödvändiga ändringar av beskattningen skall kunna läggas fram, *oberoende* av kommitténs tidtabell. Således har det bebådats lättnader i den progressiva beskattningen i samband med framläggandet av statsbudgeten för 1967. Som förmodligen är bekant har Norge världsrekord i progressiv beskattning i vissa inkomstlägen. Det är en stark önskan på många håll att bli kvitt denna tvivelaktiga ledarplats i världsstatistiken.

Kyrkobyggnader har helt befriats från omsättningsskatt och vidare har det bebådats, att den helt meningslösa skatten på böcker och tidskrifter, på det fria ordet, skall upphävas.

Bort med telefonköerna

En utbyggnadsplan för telefonväsendet har antagits. Den tar kort och gott sikte på att avskaffa köer-

na av personer, som önskar telefon, inom loppet av några få år. Tidigare har man från Arbeiderpartiets sida hävdats, att telefonköerna är uttryck för en "förlämlig" brist. Borgerliga politiker har aldrig kunnat godtaga ett sådant bakåtsträvande handlingsprogram.

De privata skolorna har fått sina anslag tredubblade, och det har tillsatts en kommitté för att utreda frågan om anslagsvillkoren till de privata skolorna överhuvudtaget. Skolor behöver inte längre ha byggnadstillstånd för utbyggnader, och en omfattande liberalisering har genomförts när det gäller möjligheten att igångsätta industribyggnationer utan byggnadstillstånd.

De privata familjerådgivningsbyråerna har fått statsstöd för sin verksamhet, och den norska sjömansmissionen har fått sina anslag fördubblade.

Fonden för hantverk och småindustri har fått sina anslag fördubblade och stöd till nyodling och dikning kommer hädanefter att ges utan behovsprövning.

Regeringen har tagit initiativet till och fått klartecken av de inblandade parterna att tillsätta en expertgrupp med uppgift att framlägga bakgrundsmaterial för pris- och löneförhandlingarna. Det är första gången detta sker i Norge, och man ställer på ansvarigt håll stora förhoppningar till sådana utredningar också vid omfattande uppgörelser i framtiden.

Som ett första steg i riktning mot att infria de förpliktelser, som myndigheterna har gentemot allmänheten när det gäller informationen, har anslagits en halv miljon kronor till statsannonsering. Samtidigt bidrar denna annonsering till att lätta pressens ekonomiska besvärigheter.

En kommitté har tillsatts med uppdrag att utreda frågan om en ombudsmannainstruktion för kommunalförvaltningen.

Det har framlagts en omfattande rapport till stortinget om huvudriktlinjerna för organisationen av försvarets ledning, och arbetet med en långtidsplanering för försvaret är i full gång.

Europafrågan — ett centralt problem

De europeiska marknadsfrågorna intar en central ställning på regeringens arbetsprogram, och en arbetsgrupp har bildats för att studera frågan om en eventuell norsk anslutning i en eller annan form till den Gemensamma marknaden (EEC). Avsikten är också i detta sammanhang att ge allmänheten bästa möjliga information om Norges plats i ett integrerat Europa.

Vinstavtalen i speceribranschen är upphävda. Motivet är att öka prismedvetandet hos konsumenterna, och detta är i sin tur ett led i kampen mot prishöjningstendenserna.

Regeringen har varslat om en liberalisering och begränsning av hyresregleringen. På detta område

har det varit åtskillig kritik i oppositionspressen, men det finns tecken som tyder på att den håller på att tystna.

Då den brittiske finansministern nyligen förklarade, att den brittiska tioprocentiga importavgiften skall avskaffas från den 1 november i år, var det säkert många inom de berörda norska exportnäringsarna, som sände en tacksamhetens tanke till den kontinuerliga press som har utövats från den norska regeringens sida gentemot detta protektionistiska tilltag. Det är allmänt känt, att handelsminister Willoch, den nuvarande ordföranden i EFTA:s ministerråd, har gjort en betydande insats, även om det naturligtvis också var en rad andra faktorer som spelade in för det brittiska beslutet.

Det är som sagt omöjligt att konkret nämna alla de större och mindre frågor som aktualiserats av regeringen. Det försiggår i varje regering ett nästan kontinuerligt utredningsarbete på en rad centrala områden av samhällslivet. Men på ett speciellt område har den borgerliga regeringen visat en glädjande passivitet. Det har, sedan den trädde till, inte framlagts ett enda förslag om startande av någon industri i statens regi. Å andra sidan har givetvis de Gerhardssenska industriäventyren i Mo i Rana vållat åtskilligt huvudbry för den borgerlige industriministern och för regeringen. Det finns nu emellertid berättigade förhopp-

ningar om att såväl Jernverket som Koksverket skall komma in i en period med betydligt ljusare framtidsutsikter. Det gäller att trygga de arbetsplatser det här är fråga om. Företagen ligger i en landsdel, som inte är så rik på andra sysselsättningsmöjligheter.

Arbeiderpartiet lägger ned mycken möda på att tala om att borgerligt styre betyder en konservativ paus. Det är riktigt i den meningen, att exempelvis arbetet på att upprätta en statlig affärsbank har avstannat. Det är ett negativt beslut, som enligt de borgerliga partiernas mening kommer att få en positiv betydelse för samhället i dess helhet.

Hets från Arbeiderpartiet

Nu finns det ingen anledning att tro att regeringen kommer att låta sig påverkas i någon nämnvärd grad av den hets, som har satts igång från det socialistiska högkvarteret. Det är inte *arbetsmängden* från regeringen utan rege- ringsarbetets inverkan på folkets välfärd, som är avgörande för värderingen av regeringens insats, sade statsrådet Willoch nyligen. De flesta håller förmodligen med honom om detta.

Men om man ger sig i kast med ett försök till statistisk rekordjakt som grund för en regerings skicklighet, kommer Arbeiderpartiets agitation likväl sorgligt till korta. Statsminister *Per Borten* förklarade på en presskonferens nyligen,

att kritiken mot regeringen för påstådd brist på arbetsuppgifter, tog han fullständigt med ro. Därför att jag vet, att det inte finns någon täckning för den, sade han. Jag har arbetat i stortinget i många år och vet att det periodvis är litet att göra i vissa utskott. En statistik för perioden 1 oktober 1963 till 24 april 1964 och för den tid, som den

nuvarande regeringen har verkat, visar, att medan Arbeiderpartiregeringen framlade 45 odelstingspropositioner, är siffrorna för den borgerliga regeringen 44, 91 och 73. Regeringen har alltså tagit initiativ i ungefär samma omfattning som är vanligt i en mellanvalsperiod.

OM högerpartier

Norsk höger har haft samma intensiva vilja till samling kring ett klart och konsekvent borgerligt alternativ som det svenska högerpartiet. Men den har, tack vare sin relativa storlek, haft mera kraft att sätta bakom ordet. När det parti som vill mest också har mest kraft, då blir det resultat.

Medborgaren (h)